

BOGANMELDELSE

Steinar Kvale, Svend Brinkmann: *Interview. Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*, 3. udg. Hans Reitzels forlag, 2015

IPTP NYHEDSBREV NR. 50

*Jens Einar Jansen
Ph.d. og specialist i psykoterapi
Psykiatrisk Forskningsenhed*

"Interview" af Steinar Kvale og Svend Brinkmann er for nyligt udkommet i en tredje udgave, hvilket konsoliderer dens status som en af klassikerne indenfor kvalitativ forskningsmetode i Danmark. Mens anden udgave fik en fuld renovering, og ifølge forfatterne blev til en helt ny bog, har tredje udgave mere fået en opstramning og stedvise udvidelser. Den nuværende udgave har Brinkmann stået for alene, efter Kvalets alt for tidlige død, men, som han siger i forordet, er den kommet i stand gennem tæt dialog med hans "internaliserede mentor".

Bogen retter sig mod studerende såvel som uddannede klinikere og forskere, men kan med fordel læses af alle, der arbejder med interview som redskab. Bogen har sin force i sin brede tilgang, hvor interviewet ansues både som håndværk, som vidensproducerende aktivitet og som social praksis. Første del af bogen er en teoretisk begrebsliggørelse af forskningsinterviewet, herunder dets historiske og filosofiske rødder. Forfatterne giver en kort og præcis gennemgang af fænomenologien, hermeneutikken, pragmatismen og postmoderne tænkning, der alle er tæt beslægtet med den viden, som produceres i interviewforskning. En af de nye ting ved tredje udgave er en række tekstbokse undervejs i bogen, hvor læseren bliver præsenteret for diskussioner "for og imod" temaer, begreber eller fænomener. For eksempel diskuteres behovet for overhovedet at have den filosofiske disciplin epistemologi i en postmoderne tidsalder. Disse teoretiske "sidespor" er en fornøjelse at læse; de giver indblik i de diskussioner, der er på feltet, peger på relevante dilemmaer og illustrerer hvordan det kvalitative interview er i konstant bevægelse og udvikling.

Anden del giver en grundig og praktisk beskrivelse af interviewundersøgelsen – planlægning, udførelse og evaluering – med udgangspunkt i følgende syv faser: 1) tematisering af et interviewprojekt, 2) design, 3) selve interviewet, 4) transskription, 5) analyse, 6) verifikation og 7) rapportering. Mens disse syv faser er gyldige og nyttige som analytiske værktøjer, er de som forfatterne understreger "et forræderi mod håndværkets rodede kompleksitet". I praksis er processen mere flydende og dynamisk, men det er vigtigt at have en god fornemmelse for alle disse faser, allerede før man begynder at interviewe. Bogen giver gode og konkrete beskrivelser af de forskellige måder, hvorpå man kan kode, kategorisere, kondensere og meningsfortolke, hvilket for nybegyndere kan opleves som en ret uoverskuelig og usystematisk proces.

Det er en gennemgående pointe i bogen, at forskningsinterviewet er et håndværk og ikke en systematisk metode, hvor man følger mere eller mindre mekaniske regler. Kvalitativ forskning og formidling af dette er en kunst. Udfordringen er således at lære denne kunst til nye forskere. Kvale og Brinkmanns bud er at give tommelfingerregler i stedet for klare retningslinjer, samt give læseren mulighed til at "kigge dygtige interviewforskere over skuldrene". Man kan kun lære håndværket ved "tålmodigt at se fagets mestre interviewe og læse fremragende inter-viewrapporter". I bogen præsenteres man bl.a. for mestre som den græske filosof Sokrates og forfatteren Haruki Murakami, så har man lidt at stræbe efter.

Kvalitativ metode har været i stor vækst indenfor human- og samfundsvidenskaberne de seneste 20-30 år, og denne vækst har resulteret i et væld af tilgange og perspektiver. I psykiatrien har denne forskning blandt andet gjort sig bemærket ved at beskrive brugernes subjektive oplevelser af deres vanskeligheder, behandling og recovery (Boydell et al., 2010). Centralt i Kvale og Brinkmanns tilgang er, at forskningsinterviewet skal forstås som en *vidensproducerendeaktivitet*. Mens grounded theory (Glaser og Strauss, 1967) tager udgangspunkt i en induktiv teoridannelse og tilstræber indsamling af data, som

eksisterer uafhængigt af metoden og forskere, opfatter en mere socialkonstruktionistisk tilgang ikke data som givne, men som noget der skabes i og gennem samtalen. Interviewviden er ifølge Kvale og Brinkmann en meningsskabende praksis, der er kontekstuel, sproglig, narrativ og pragmatisk. De forskellige epistemologiske positioner er ikke blot akademiske øvelser, men har også praktiske konsekvenser for de beslutninger man tager, såsom karakteren af transskriptioner, valget af analysemetoder og forståelsen af objektivitet og validitet. Ét eksempel er betydningen af ledende spørgsmål i interviewsituationen. Mens man i grounded theory sigter mod at undgå disse fejlkilder i forsøget på at tilegne sig objektiv viden, kan en tilgang, der anser viden som socialt konstrueret, bruge ledende spørgsmål til at udforske styrken og forsvarligheden ved interviewpersonens opfattelser.

En anden gennemgående pointe i bogen, er ønsket om at fastholde interview-forskningens "variansrigdom og kontekstualitet". I tråd med en større brug af kvalitativ forskning er faren for, at den bliver genstand for krav om effektivitet og ensartethed; eller det sociologen George Ritzer omtaler som "McDonaldificering" af de kvalitative metoder. Som eksempel peger forfatterne på den øgende brug af fokusgrupper, som kan være en effektiv og hurtig måde at skaffe data på. Det kræver imidlertid tid, fordybelse og baggrundsviden at fremskaffe ny viden, der rækker ud over commonsense. Forfatterne advarer derfor mod overfladiske "turistinterviews", hvor interviewerens uden væsentlig forudgående træning møder interviewpersonen i en meget kort periode, optager en samtale i snapshot-form og efterfølgende forsøger at sige noget interessant om det.

Tredje udgave af Interview har både været et hyggeligt gensyn fra tiden som psykologistuderende, hvor den i mange år har været en hjørnesteen i pensum for kvalitativ metode, men også en god reminder om de epistemologiske grundantagelser i kvalitativ forskning, herunder interviewets særlige force til at give forskeren indsyn i folks unikke "livsverdener". Den kan varmt anbefales til både studerende, forskere og klinikere, som ønsker en god indføring i interviewet som forskningsredskab.